

Plantagens træer

Fyr egner sig godt til at vokse i sandet jord, fordi dens rod går dybt ned i jorden, og træet står godt fast.

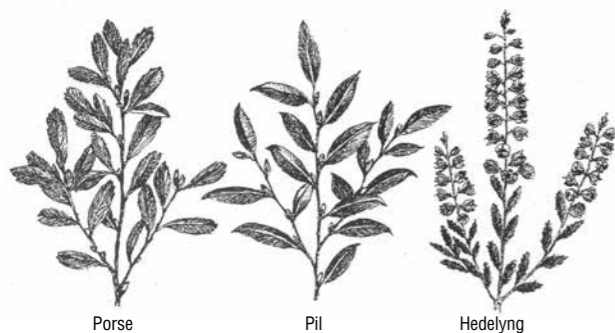
I 1867 startede man med at plante bjergfyr og klitfyr. I læ af disse buskede træer kunne andre typer af fyr vokse op. I skovbrynet mod stranden står forrest bjergfyr. I læ af dem står tætte rækker af østrigsk fyr, der kendes på deres meget lange nåle og på, at barken er skifergrå fra jorden og helt op i kronen.

Overalt vokser desuden selvsåede små egetræer. I fremtiden vil egen få lov til at vokse frem flere steder. Der er også et lille område med bøgetræer. Træerne står i stampe, fordi bøgen ikke vokser godt i sandjord.

Spor og brandbælter

Plantagens sideveje kaldes spor, og de nummereres fra vest. Sporene er brede, da de også skal virke som brandbælter. En nåletræsplantage er meget brandfarlig, og hensigten med de brede spor er at forsinke en ildebrand i at brede sig fra en del af plantagen til en anden.

På sporene kan du tydeligt se det fine flyvesand, som plantagen står på. Langs sporene vokser selvsået porse, pil og hedelyng, som er i stand til at vokse i den næringsfattige sandjord.

Rensdyrlav

Foran det vindpiskede skovbryn findes partier med meget veludviklet rensdyrlav, der vokser i læ mellem lyng og spredt græs.

I sandet er der meget lidt næring, og ingen planter vokser op og skygger. Derfor trives lav, som kun behøver lys og en smule næring fra regnvandet. Lav vokser kun få millimeter om året. I Danmark indvandrede rensdyrlav lige efter istiden. Så kom rensdyrene og efter dem de første mennesker, rensdyrjægerne.

Kysten

Kysten foran plantagen har varierende karakter. Mod vest er der sandstrand med vidtstrakte klitrækker bagved, men mod øst er kysten dannet af rullesten og baglandet er fladt uden klitter.

Odsherreds nordkyst har form af bløde sandede buer mellem stenede "pynter", der rager ud i havet. Pynterne er fremspring af de tidligere øer, og her er havets påvirkning så stærk, at sand ikke kan falde til ro. Selv håndstore sten bliver kværnet rundt og får en afrundet form. Da havet ikke aflejrer sand på stranden, er der heller ikke klitter bagved.

Den stenede kyst virker lys. Det skyldes, at en stor del af stenene er kalksten, som stammer fra Klintebjerg nogle kilometer vest for plantagen. Kalken kaldes grønsandskalk. Den er fyldt med forsteneringer af bl.a. højtænder og søpindsvin, som levede i det subtropiske hav, der dækkede området, da kalken blev aflejret for 60 millioner år siden.

Grønsandskalk kan i Danmark kun ses her og ved Køge Å. Når kalken er synlig skyldes det, at istidens gletchere har løsrevet store blokke af undergrunden.

Klitter

Klitterne er Vestsjællands flotteste. De stiger jævnt op fra havet og falder steilt ned mod klitheden bag klitrækken.

Klitten indeholder kalk fra muslingeskaller og næring fra tang. Marehalm og hjelme trives godt her, og deres net af meterlange underjordiske stængler og rødder holder på sandet.

På klitheden er jorden derimod fattig på næring. Krybende pil, gul evighedsblomst, revling, blåklokke og rensdyrlav trives her, hvor de kan vokse uden konkurrence fra planter, som kræver mere næring. Disse nøjsomme planter var blandt de første, der indvandrede efter sidste istid, hvor jorden også var fattig på næring.

Dæmpet flyvesand

Indlandsklitterne er dannet af flyvesand, dvs. sand, som vinden har blæst fra kysten og ind i landet. De findes mange steder i plantagen, som netop er plantet for at forhindre klitterne i at vandre videre ind over landet.

Den norsk-danske naturvidenskabsmand og forfatter Henrik Steffens (1773-1845) har skrevet en novelle, »Bruden fra Rørvig«. I den beskriver han blandt andet en selvoplevet sandflugtsstorm fra egnen omkring Rørvig. Novellen er et flot eksempel på den romantiske genre. Naturen er uregerlig, vild, udenfor kontrol og et billede på digterens eget sind.

"Idet jeg ensom red gennem den øde egn, rejste sig fra norden af en storm blandet med torden fra havet. Bølgerne hævede sig, skyerne jagede hinanden uroligt, himlen blev mørkere og mere truende, sandet begyndte at bevæge sig i stedse større masser under hestens fødder, hævede sig i hvirvler og opfyldte luften. Vejen var ukendelig og hesten sank halvt ned i det løse sand. Himmel, jord og hav sammenblandedes, og alle genstande indhylledes i en jord og sandsky. Bølgerne fra det nære hav piskede strandbredden, tordenen rullede i det fjerne, og næppe kunne lynet, mat, dunkelrødt trænge gennem støvskyerne. ... Intet spor af liv eller vegetation. ... Dette kaos afgang billedet på et vildt sonderrevet gemyt: Alt håb forstyrret, enhver glæde tilintetgjort..."

Henrik Steffens, 1824.

Velkommen til Rørvig Sandflugtsplantage

Rørvig Sandflugtsplantage er varieret og smuk med mange farver og former. Her er den rødstammede skovfyr, den lyse birk og områder med hedelyng.

Plantagen vokser på et stort område med flyvesand. De mange bakker er i virkeligheden klitter, som er dannet af flyvesandet.

Hvert forår trækker store mængder af fugle hen over Rørvig halvøen. Finker, krager, duer og rovfugle kan ses over plantagen. På havet ud for stranden ligger der hele året ederfugle og andre vandfugle.

På tur i Rørvig Klitplantage. Den store P-plads ved stranden er et godt udgangspunkt for en tur. Her er der toiletter og en kiosk, der har åbent om sommeren. Foran klitterne findes en af Sjællands bedste badestrande.

Vandretur. På kortet er med gult vist en vandretur på ca. 7 km. Ruten kan afkortes, som vist på kortet. Skovvejene kan benyttes af familier med barnevogn, mens stierne har blødt eller stenet underlag.

Dybesø. Dybesø var engang en lille havbugt, som blev afsnøret fra Kattegat. Søens overflade ligger i dag lidt over Kattegats. Søen får vand fra undersøiske væld og er trods navnet ikke ret dyb.

Offentlig transport. Bus nr. 601 fra Nykøbing til Rørvig kører bl.a. til Lyngkroen og Nakke Kirkevej.

Rørvig Sandflugtsplantage administreres af Naturstyrelsen, Vestsjælland. Find flere oplysninger på www.nst.dk.

● Rørvig Sandflugtsplantage

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

www.nst.dk • Tlf: 7254 3000

Vandreture nr. 106

Serien "Vandreture" er foldere over udvalgte naturområder, som bl.a. fås på biblioteker og turistbureauer eller hentes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

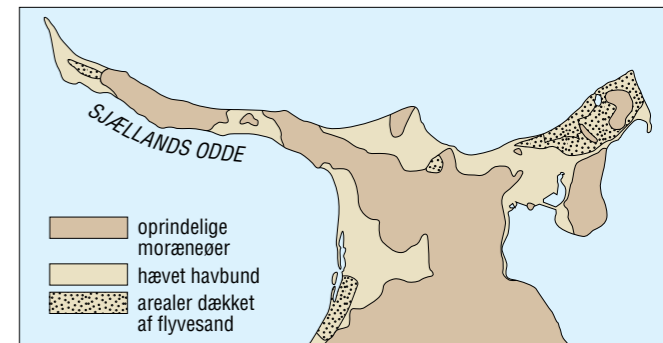
Rørvig Sandflugtsplantage

TÆNK på brandfaren
VÆRN om skoven og dens værdier
KAST IKKE affald i skoven

HUND I SNOR
 På stranden må hunden løbe uden snor fra 1. oktober - 31. marts

RYGNING FORBUDT
 i perioden 1. marts - 31. oktober

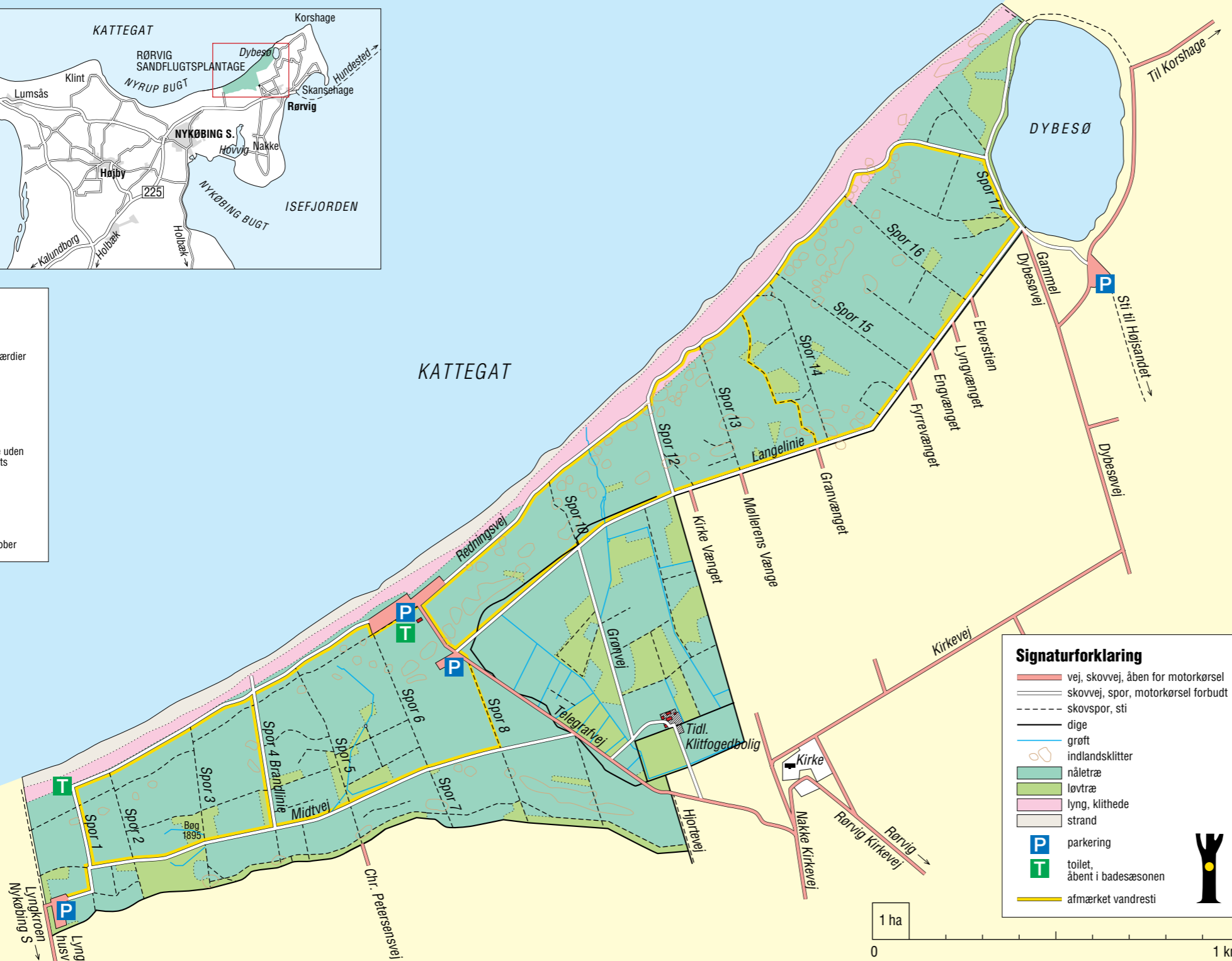

Fra stenalder til nutid

Ved slutningen af jægerstenalderen for 6.000 år siden stod havet omkring den nordlige del af Danmark betydeligt højere end nu. Det gælder også Odsherred, der var delt op i en række øer. På disse øer findes i dag den gode landbrugsjord. Siden er landet hævet og områderne mellem øerne tørlagt. Netop på den tørlagte havbund findes Odsherreds store sommerhusområder og også Rørvig Sandflugtsplantage. Den tørlagte havbund består af aflejringer af sand og sten. Sandet kan blæse sammen i vandrekliitter, hvis jorden ikke er dækket med planter.

Sandflugt

Sandflugt har siden 1500-tallet været et problem for området. Sandflugten var øjensynligt skabt af mennesker. Der var kommet flere mennesker, og skoven blev fældet for at give plads til agerjord og græssende husdyr. Nu kunne vinden let blæse sandet bort fra de nøgne jorder. Rørvig Kirke ligger endnu dér, hvor der i middelalderen lå en by. På grund af sandflugten måtte man senere flytte byen ned til fiskerlejet ved stranden og opgive byens marker ved kirken, Vestervangen. Midt i 1800-tallet blev det erkendt, at effektiv bekæmpelse af sandflugten var nødvendig. Med en ny lov i 1867 blev ansvaret for at løse sandflugtsproblemerne i Jylland lagt på staten, mens amterne skulle løse opgaven på øerne. Rørvig og Nakke byers overdrev lå ud mod Kattegat. Jorden var her så mager, at man ikke flyttede husmandsfamilier derud under de store landbo-reformer. Det var derfor enkelt for det daværende Holbæk Amt at ekspropri-ere hele arealet mod en passende erstatning. Landmændene mistede retten til græsning, men fik til gengæld en langsigtet beskyttelse af deres gode mark-jorder på Nørrevangen.

Signaturforklaring

- vej, skovvej, åben for motorkørsel
- skovvej, spor, motorkørsel forbudt
- skovspor, sti
- dige
- grøft
- indlandskliitter
- nåletræ
- løvtræ
- lyng, klithede
- strand
- P parkering
- T toilet, åbent i badesæsonen
- afmærket vandresti

